

AZ ERDŐ

TARTALOM

GYARMATHY ENDRE: Békés megye harca a fátlanság ellen	301
SCHUDICH NÁNDOR: Kopárfásítás a „Hegyközi medencében“	304
BABOS IMRE: Fásításainkról	308
SZEPESI SÁNDOR: A szolnoki erdőgazdaság a fejlesztési határozat végrehajtásáért	312
KOSSOW JÓZSEF: A fejlesztési határozat végrehajtása a soproni tanulmányi erdőgazdaságban	314
KUTASY VIKTOR: Az erdőgazdasági termelés és a faipar fejlesztése	319
BÁNKY GYULA: A Tokaji-hegy mikroklímájának megjavítása — fásítással	322
FÁY MIHÁLY: A farostlemezgártás fejlődése	324
NAGY LÁSZLÓ: Legelőfásítás a gyakorlatban	330
TÓTH BÉLA: Öntözőrendszerek fásítása	334
KASZA FERENC: Az erdészeti tervezés néhány időszerű kérdése	338

СОДЕРЖАНИЕ

ДЪАРМАТИ Э.: Борьба комитата Бекеш с безлесием	стр. 301
ШУДИЧ Н.: Облесение долины „Хедькэз“	304
БАБОШ И.: О наших лесоразведениях.	308
СЕПЕШИ Ш.: Лесхоз Сольнок за выполнение Постановления о развитии лесного хозяйства	312
КОШОВ Й.: Осуществление Постановления Совета Министров о развитии производства лесного хозяйства в учебно-показательном лесхозе Шопрон	314
КУТАШИ В.: Взаимное развитие производства лесного хозяйства и лесной промышленности	319
БАНКИ Д.: Улучшение микроклимат гор. Токай лесоразведением	322
ФАИ М.: Развитие производства древесно-волоконистых плит.	324
НАДЬ Л.: Облесение пастбищ в производственных условиях.	330
ТОТ Б.: Облесение берегов оросительных каналов	334
КАСА Ф.: О некоторых современных вопросах планирования лесного хозяйства	338

SOMMAIRE

ENDRE GYARMATHY: La lutte du département de Békés contre le manque de bois	301
NÁNDOR SCHUDICH: Reboisement des terrains dénudés dans le bassin de réception de Hegyköz	304
IMRE BABOS: Nos boisements	308
SÁNDOR SZEPESI: L'activité du cantonnement forestier de Szolnok pour l'exécution du décret sur le développement de l'économie forestière	312
JÓZSEF KOSSOW: L'exécution — dans la forêt d'étude de Sopron — du décret du Conseil des Ministres concernant le développement de la production de l'économie forestière	314
VIKTOR KUTASY: Le développement de la production forestière et de l'industrie du bois	319
GYULA BÁNKY: L'amélioration des conditions microclimatériques de la montagne de Tokaj par des réboisements	322
MIHÁLY FÁY: Le développement de la fabrication des planches en fibres de bois	324
LÁSZLÓ NAGY: Le boisement des pâturages dans la pratique	330
BÉLA TÓTH: Boisement des terrains de systèmes d'irrigation	334
FERENC KASZA: Quelques problèmes actuels des projets forestiers	338

Címkép: Mezővédő erdősáv Hanságfalva határában.

Békésmegye harca a fátlanság ellen

GYARMATHY ENDRE
erdőmérnök

Ha a Dunántúlon vagy Nógrádban Békésmegyéről beszélgetnek, önkéntelenül is a gazdag búza- és kukoricaföldekre, vagy a jó csabai meggyulai kolbászra gondolnak. Azt már kevesebben tudják, hogy Tótkomlóson és Békésen gyógyhatású hévizek is vannak. De ennél is kevesebb szó esik az országban, — ugyan ki is tudna róla —, hogy Békésmegyében vannak-e erdők, zöldelő facsoportok és fasorok? Bejárva a megnagyobbított megyét, — bizony szomorúan kell megállapítani, hogy — különösen annak északnyugati, nyugati és déli részén nincsenek erdők és a fásítások is igen hiányosak. A keleti részeken és a Kőrösök mentén, azok régebben vízjárta területein még megvannak az őshonos vízparti erdők maradványai, de mi ez a megye millió holdjához képest! A fátlan kun pusztaságok folytatását képező ecsegfalvi és dévaványai szikes, fátlan területet járva erős hiányérzetünk támad és megerősödik bennünk az a gondolat, hogy ezen a vigasztalan képen, ezen a sivár fátlanságon sürgősen változtatni kell. Arra, hogy ez lehetséges és erős akarattal módunkban van eredményes fásítást elérni, ékes bizonyíték az európai hírű, 70 kh-as szarvasi arborétum, az úgynevezett „Pepi-kert“. Aki ezt látta, azt már nem is kell szavakkal meggyőzni.

A felszabadulás előtti időkben alig történt valami a békési határ fásításáért. Mert megindult ugyan az ú. n. Alföldfásítás, de ez olyan magzattá vált, akit megfojtott a szülőanyja.

A megyében lévő erdők legnagyobb része nagybirtokosok tulajdonában volt és elsősorban vadászati érdekeket szolgált. Ez alól még a mezőhegyesi ménesbirtok jelentős — mintegy 1100 ha — erdeje sem volt kivétel, az erdők kezelése itt is a vadászat érdekeinek volt alárendelve.

Ezekben az erdőkben eleinte erdőápolást csak ott és olyan mértékben végeztek, amint azt a vadászati érdek megkívánta és megengedte. Később a birtokosok a fahasználatokhoz is egyre jobban hozzányúltak és igyekeztek azt a vadgazdálkodás követelményeivel összehangolni. A földreform hatására —, hogy evvel birtokaikat az igénybevételtől mentsék — egyes uradalmak bővíteni kezdték erdőterületeiket, főleg gyorsan növő fafajokat, akácot és nyárat telepítettek. Hasonlóan történtek ú. n. „cseretelepítések“ a mindgyakrabban engedélyezett rendkívüli fahasználatok ellen-súlyozására. A gyorsan növő fafajok telepítése azonban sok helyen hibásan, nem ezek számára alkalmas talajokra történt. Ennek és a hiányos ápolásnak tulajdonítható, hogy jelentős kiterjedésű rontott állományok keletkeztek, amiből még ma is mintegy 600 ha állomány cseréje és megjavítása a gyulai erdőgazdaság komoly feladata.

A Kőrös-menti, őseredetű, ligetes ártéri erdők a szabályozás előtti időkben főleg kocsányos tölgyből, magaskőrishből, mezei szilből és fűzből

állottak. A folyók szabályozását és a csatornázásokat követőleg ezek mind kisebb területre szorultak és sok helyen kivesztek, vagy elkorcsosultak.

A megyében általában a *tölgy*, a *kőris*, a *cser*, a *hazai és nemesnyárak*, továbbá az *akác* az uralkodó fafajok. Kisebb csoportokban és elszórtan a *mezei szil*, a *feketedió*, a *feketefenyő*, a *fűz*, az *éger* és a *celtisz* is előfordul. Az utóbbi 60 évben meghonosodott feketedió kisebb kötöttségű, iszapos talajokon igen szép törzset fejleszt és a környék lakosságának keregett fája lett. A szlavontölgy egyes erdőkben rendkívül szépen fejlődik, kiváló, egyenes, értékes törzseket fejleszt. Annál nagyobb hiba volt a cser megtelepítése, amit egyes birtokosok bizonyára tölgymakk hiányában vetettek. Ennek törzsei nagyrészt fagylécesek, szerfának alkalmatlanok.

A felszabadulás előtti években egyes városok és községek belterületein fasorokat, parkokat, facsoportokat telepítettek. Legtöbb helyen akác-suhángokkal történt a fásítás, de néhány helyen — különösen a mezőkövácsházai járásban — ritka szép fejlődésű hazai és nemes nyárakat is láthatunk, bizonyítékaul annak, hogy ezek a fafajok itt optimális termőhelyükön állanak. A nagykamarási, medgyesegyházai és medgyesbodzási kanadai és óriásnyárakra a tudományos kutatók is felfigyeltek.

E néhány kivételtől eltekintve a felszabadulás előtt Békés megye erdősültsége csak igen lassan és sok helyen nem kívánatos módon (rontott erdőkkel) emelkedett. A nagymérvű háborús pusztításokat is figyelembevéve nem előhaladás, hanem visszaesés történt. *Békés megyében az ötéves terv kezdetén 9408 ha erdőt és gazdasági fásítást tartottak számon*, ez a földadó alá eső terület 1,7 százalékanak felel meg. Az erdősültség tehát még alföldi vonatkozásban is a legalacsonyabbak közé tartozott és egyedül Szolnok megye maradt mögötte.

A felszabadulással bekövetkezett hatalmas politikai és gazdasági változások a megye fásításában is jelentős fordulatot hoztak. A párt és a kormány hatékony támogatásával megindult országfásítás 20 éves távlatban a 9408 ha erdősült területnek 61 402 ha-ra, 1,7 százalékról 11,2 százalékra emelését tűzte ki célul. A feladat nem lekicsinylendő és végrehajtására a gyulai erdőgazdaságnak és a megye dolgozóinak nagyon alaposan fel kell készülni. A kezdeti nehézségeken már túl vannak, és az eddigi eredmények biztatók. Az ötéves terv esztendei során az erdőgazdaságnak jutott más célra alkalmatlan területekből 927 ha-t erdősítettek, míg erdőn kívüli fásítással 3125 ha-t telepítettek be. A kettő együtt 4052 hektár. Megállapítható tehát, hogy Békésben — és úgy gondolom, hogy a többi alföldi megyében is — a súlypont erősen az erdőn kívüli fásításon van.

Az ötéves terv kezdete óta tehát az erdősült és fás területet eddig 43 százalékkal, az erdősültségi fokot pedig 1,7 százalékról 2,5 százalékra sikerült felemelni. Ebből az eredményből a városok és községek teljesítménye (861 ha) a legkiemelkedőbb, utána sorrendben a termelőszövetkezetek (623 ha) és a legeltetési bizottságok (489 ha) következnek, míg az állami gazdaságok 338 ha fásításukkal a negyedik helyre szorultak. A további terület az árvédelem, utak, vasutak és egyéb közületek fásításai között oszlik meg. Ez a sorrend korántsem jó: az első helyeket a termelőszövetkezeteknek és az állami gazdaságoknak kellett volna elfoglalniuk. A városok, községek előretörésének főoka, hogy vezetőik a gyors siker reményében előszeretettel vállalták a közterületeknek tág hálózatban, suhángokkal való befásítását, ami nem foglalt el területet más művelési ágaktól. A fásítás

arányának súlypontosan a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok javára fordítása terén az erdőgazdaságok dolgozóira fontos felvilágosító propaganda feladat vár.

Öt év tapasztalata azt is megmutatta, hogy a fásítás általában tavasszal ért el nagyobb területi eredményt. Ennek az a magyarázata, hogy ősszel a fásítási munkák időben legtöbbször összeesnek a mezőgazdasági munkával, míg tavasszal azokat megelőzik. Ilyenkor a dolgozók már várják a fásítás megindítását. Evvel nem azt a régen eldöntött vitát kívántam feszegetni, hogy biológiailag az őszi, vagy a tavaszi ültetés előnyösebb-e. De a cél érdekében a kínálkozó lehetőségeket kell elsősorban megragadnunk.

Az erdőn kívüli fásítások különböző alakjai területileg a következőképpen alakultak:

Mező- és legelővédő erdősávok	879 ha
Erdők és facsoportok	409 „
Fasorok	1 837 „

A fasorok a fásításnál még jó ideig vezetni fognak, mert suhánggal való telepítésük gyors eredményt ad és külön területet alig igényel, a megyében pedig igen sok út és dülő fátlan még. Az éghajlat erőteljesebb befolyása, az aszály elleni küzdelem fokozása szempontjából kívánatosnak tartom, hogy a következő évek során a védő erdősávok telepítése kerüljön élre.

Az erdőn kívüli fásításokat az elmúlt öt év során a következő fafajokkal hajtották végre:

		csemete	suháng
		százalék	
Akác	821 ha	10	32
Tölgy	257 „	40	2
Nyár	988 „	12	43
Fenyő	50 „	4	—
Egyéb	909 „	34	23

A közölt arányok megítélésekor figyelembe kell venni, hogy a kimutatott területi adatok csemetékre és suhángokra együttesen vonatkoznak. Már pedig akácból, nyárból és egyéb fafajokból sok suháng került kiültetésre és így annak ellenére, hogy csemetéből tölgyet használtak fel leg többet, ez a fafaj területileg aránylag kis számmal szerepel.

Kormányzatunk az erdőn kívüli fásítással kapcsolatos feladatok ellátását ez év elejétől kezdve az állami erdőgazdaságokra bízta. Evvel a fásítások tervezésének nagyobbik része, a kivitelezés irányítása és ellenőrzése, valamint az anyagellátás egy kézbe került. Ez feltétlenül nagy előny az előző állapottal szemben, mert így sok akadály hárult el, ami azelőtt különösen a fásítási anyag termelésénél, elosztásánál és szállításánál jelentkezett.

A felsőbb szervek rendelkezése az erdőgazdaságoknak ezt az új feladatát az összes erdőgazdasági dolgozók kötelező, üzemi munkájának mondotta ki. Meg kell szűnnie tehát az erdőgazdaság dolgozói részéről némely helyen megnyilvánult idegenkedésnek és lekicsinylésnek. *Nincs külön üzemi és régi értelemben vett fásítási munka: az erdőgazdaságon belül csak egyenrangú munkaterületek vannak!* Ezt mindenkinek meg kell értenie és el kell fogadnia. Békés megyében és általában az alföldi megyékben a kitűzött nagyszabású fásítási célokat csak úgy érhetjük el, ha a

munkánkat összefogó erdőgazdaságok jövő profiljukat elsősorban az erdőtelepítésre és fásításra állítják át. Nem elég, hogy csak az igazgató tekintse szívügyének: ezt a nagy és az egész dolgozó nép jólétére kiható munkát minden dolgozó érdeklődésének és segítségnyújtásának központjába kell állítani! Ezért nagyjelentőségű és értékes megmozdulás Joó György, marosillei pagonyvezetőnek az országos értekezleten bejelentett az a kezdeményezése, hogy a szegedi erdészet összes dolgozói — felismerve a fásítás hatalmas jelentőségét — a minisztertanácsi határozat végrehajtásának ilyen irányú előmozdítása érdekében vállalták egy-egy községnek vagy városnak a fásítás terén való patronálását. Bízunk benne, hogy ez a példa számos erdőgazdaságban követőkre talál és az Országos Erdészeti Egyesület társadalmi munkája országos mozgalommá szélesíti.

El kell hárítani a fásítás nehézségeit! Ahol az állami erdők a megye területén nem oszlanak meg egyenletesen, gondoskodni kell a szakemberek megfelelő átcsoportosításáról, fásító erdészkerületek vagy erdészetek felállításáról. A fásítást irányító és ellenőrző dolgozókat motorkerékpárral kell ellátni, hogy a szétszórta fekvő munkahelyeiket gyakrabban felkereshessék. A megyén belül valamennyi fásítást anyagellátás terén és pénzügyi vonatkozásban is egységes irányítás alá kell vonni. Ezek az intézkedések biztosítani fogják a fásítókkal való szoros, jó kapcsolat kialakítását és a munkák jobb, eredményesebb elvégzését.

A Minisztertanács nagyjelentőségű határozata megmutatta a helyes utat, amelyen a szakembereknek haladniuk kell és az erdőkívüli fásítás feladatait a legfontosabbak közt emelte ki. Ennek szellemében végezze minden szakember a munkáját, ha van igazi hivatásérzete és kitűzött nemes célja, s ez a cél elsősorban az lehet, hogy leküzdve minden nehézséget, lelkesen vesz részt az országfásítás szép, alkotó munkájában.

Kopárfásítás a „Hegyközi medencében”

SCHUDICH NÁNDOR
erdőrendezési kirendeltség vezető

A Hegyközi medence az Eperjes-tokaji hegyhálózat délkeleti nyúlványán, a kosice-sátoraljaújhelyi műút két oldalán, 120—896 m tengerszint feletti magasságban és mintegy 30 km hosszúságban terül el. A kemény vulkáni kőzetekből, főleg riolitból, andezitből és tufáikból álló hegyhálózatra az egymásra tornyosuló kúp- és sátoralakú hegyek jellemzők, s az egész vidéknek az erős tagozódottság képét adják. A hegyek alakjától ered a jelenleg használatos „Sátorhegység” erdőgazdasági táj elnevezés is. A kemény vulkáni lávák és csatornakitöltések alkotják a mostani hegykúpokat és gerinceket, míg a lapos medencéket többnyire a riolit tufák képződményei töltik fel.

Az alapkőzet maladéka köves, kavicsos, helyenként durva szemcsés (főleg Kis- és Nagyhuta határában) és csak kevés helyen, — főleg az alsóbb lapályosabb részeken — erősen kötött sárga, vagy vörösbarna agyag. A riolit, vagy andezit alapkőzettel bíró talajoknál — ha a termőréteget a faállomány letarolása, majd az azt követő nagyobb mértékű legeltetés következtében az esővíz lemossa — hamar beáll az elkopárosodás. De még a lankásabb hegyoldalakon is, ahol elég mély a talaj, a hosszantartó és korlátlan legeltetés nyomán a csapadékvíz romboló hatására könnyen keletkezik vízmosás, s az évről évre mélyül és szélesedik.